Arrangøren har bedt meg om å levere manuskriptet til foredraget jeg holdt under friluftskonferansen i Tromsø. Men det finnes ikke noe manuskript. Foredraget handlet om et eventyr som blir borte når det begrenses til ord.

Noe av det viktigste jeg prøvde å fortelle var nettopp at det mest verdifulle i livet ikke er noe du kan holde i eller ta på eller kjøpe eller selge. De verdiene som virkelig teller er ikke noe du måler med en tilfeldig valuta-enhet. Det er ikke en gang mulig å finne ord som beskriver dem.

Årets første rødsildre… Forskere og vitenskapsfolk kan skrive så mange avhandlinger de vil om antall støvbærere, PH-verdier, klorofyll og fotosynteser. Men den lille planten med syvåringens nese klint inn mellom blomstene koker uansett ned til én ting: Den er et mirakel.

De første solstrålene… Astronomene kan forske så mye de vil på himmellegemenes bevegelser, på solas bueminutter og lysets refraksjon. Men de første solstrålene over Mittag-Lefflerbreen etter fire måneders mørketid, med en forventningsfull syvårings hevede armer i siluett koker også ned til én ting: Det er magi.

En gang holdt jeg et foredrag om en skitur jeg hadde foretatt over Grønland. Jeg forsøkte å beskrive hvor mektig det opplevdes å stå alene midt ute på den enorme innlandsisen. Jeg mente at språket vårt manglet et ord for å beskrive den følelsen det er å både være stor og liten på samme tid. Etter foredraget kom en eldre mann opp til meg. Han var en gammel reinsjeger, fortalte han, og hadde tilbragt mange mil og døgn alene i fjellene. Han visste nøyaktig hva jeg mente når jeg snakket om å være stor og liten på samme tid. –Og jeg håper aldri noen finner på et ord for den følelsen.

Jeg forsøkte å uttrykke noe av essensen i foredraget ved en innledende høytlesing. Dette er teksten jeg leste:

ÅRET PÅ SVALBARD

I ett år levde vi i nærmere kontakt med naturen og i nærmere kontakt med hverandre enn noen gang før. Og aldri kommer vi til å kunne gjenta det. Det var et eksperiment. Hjemme har vi alt, bortsett fra tid. På Austfjordneset hadde vi ingen ting, bortsett fra tid. Hjemme har vi ingen tid til hverandre. På Austfjordneset hadde vi ingen tid uten hverandre. Det tryggeste hadde vært å være hjemme. Da hadde sannsynligvis dette året blitt som de foregående. Helt greit.

Hvorfor, spurte folk. Hva var vitsen? Hva ønsket vi å oppnå?

Jeg vil at mine barn skal forstå at dagen kommer fra himmelen og fra fjellene og fra vinden og fra havet. Og jeg vil at de skal se at det er sant - de kan gripe den hvis de vil.

Jeg vil at mine barn skal oppleve at de er betydningsfulle. Jeg vil at de skal føle at deres innsats har verdi. Jeg vil at de skal ha med seg et minne gjennom livet om at de var viktige.

Jeg vil at mine barn skal kjenne stjernetegnene på himmelen og revesporene på tundraen. Jeg vil at de skal forstå vinden og tidevannet og regnet og snøen. Jeg vil at de skal kunne lese hvilken vei reinen har gått og hvor rødsildra vokser. Jeg vil at mine barn skal lære respekt for vinden fra nord, for isen som legger seg og for ærfuglen på egg. Jeg vil at de skal sette pris på sola som stiger. Jeg vil at de skal glede seg over krykkja som vender tilbake. Jeg vil at de skal føle ydmykhet ved ruinene av den gamle

fangsthytta på holmen og fryde seg over snøsildra som vaier i vinden. Jeg vil at mine barn skal verdsette livet.

Hvis jeg hadde svart at dette er noe vi gjør for pengenes skyld, da ville alle ha forstått det. Selv de mest skeptiske ville ha sagt stakkars barn, men med den fortjenesten er det rimelig at de måtte finne seg i det. Det er bare ett år. Men det er ikke sant. Vi solgte bilen, leide ut huset, sa opp telefonen og fikk avdragsfrihet på lånet for å få endene til å møtes. Vi gjorde det ikke på grunn av pengene. Og likevel opplevde vi en luksus hinsides ethvert målbart begrep.

Hvis vi lyktes, var jeg sikker på at vi ville finne en skatt i den andre enden. Der hvor gåseplogene vender mot nord og ærfuglen igjen ligger på egg. Hvis vi ikke lyktes… Da visste jeg iallfall at vi hadde prøvd.

Jeg forventer ikke at jeg noen gang får oppleve et slikt år igjen.